

STORTINGET

Innst. 511 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra Stortingets presidentskap

Dokument 8:241 S (2024–2025)

Innstilling fra Stortingets presidentskap om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar og Tobias Drevland Lund om innføring av lobbyistregister på Stortinget

og økonomiske interesser slik at tidligere oppdragsgivere samt innholdet i oppdraget skal oppgis.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg med mandat til å utrede hvordan et lobbyistregister hjemlet i åbenhetsloven eller annen egnet lov kan innføres, og på bakgrunn av utvalgets arbeid komme tilbake til Stortinget med lovforslag om innføring av et slikt register. Forslaget må inneholde registrerings- og innrapporteringsplikt for lobbyistter som bedriver påvirkningsarbeid overfor stortingsrepresentanter, Statsministerens kontor eller den politiske ledelsen i departementene, og åpne for at forvaltningen har adgang til å ilegge sanksjoner ved brudd på reglementet.
- Stortinget ber Stortingets presidentskap utrede og legge frem forslag til hvordan en registreringsordning for lobbyistter som oppsøker Stortinget for å påvirke forberedelsen eller avgjørelsen i en sak, kan innføres gjennom endringer i Stortingets forretningsorden.
- Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre lov om registrering av regjeringsmedlemmers, statssekretærers og politiske rådgiveres verv

Presidentskapets merknader

Presidentskapet viser til Dokument 8:241 S (2024–2025) punkt 1, som er forslag om at regjeringen skal nedsette et utvalg med mandat til å utrede hvordan et lobbyistregister hjemlet i åbenhetsloven eller annen egnet lov kan innføres, og deretter komme tilbake til Stortinget med lovforslag om innføring av et slikt register. Representantforslaget er inspirert av det finske Öppenhetsregistret, som ble innført 1. januar 2024.

Presidentskapet viser til at kommunal- og distriktsministeren i sin uttalelse til forslaget som gjelder nedsettelse av et utvalg som skal utrede hvordan et lobbyistregister ved lov kan innføres, har vist til at det før det igangsettes et slikt utvalgsarbeid, bør vurderes grundig hva som er problemet, og om et lobbyistregister er den beste og rette løsningen på problemet. Blant annet vil det være nødvendig å definere og avgrense hva som ligger i lobbyvirksomhet og påvirkning, hvor det innen OECD bare er rundt halvparten av landene som har en definisjon av lobbyisme. Kommunal- og distriktsministeren viser også til at en del av de hensyn et lobbyistregister skal ivareta, allerede er ivaretatt av andre virkemidler som e-innsyn og publiserte kalenderoppføringer. I tillegg kommer at Norges NOU-system og offentlige høringer ivaretar at politikkkutforming er kunnskapsbasert og at forslag kan diskuteres offentlig.

Presidentskapets flertall, alle unntatt femte visepresident Ingrid Fiskaa, mener det på denne bakgrunn ikke bør vedtas et anmodningsforslag til regjeringen om å nedsette et utvalg for å utrede hvordan et lobbyistregister kan innføres og komme tilbake til Stortinget med lovforslag om innføring av et slikt register.

Dokument 8:241 S (2024–2025) punkt 2 gjelder etablering av et lobbyistregister for Stortinget. Forslagsstillerne ber Stortingets presidentskap utrede og legge frem forslag til hvordan en registreringsordning for lobbyister som oppsøker Stortinget for å påvirke forberedelsen eller avgjørelsen i en sak, kan innføres gjennom endringer i Stortingets forretningsorden.

Lignende forslag om innføring av lobbyistregister for Stortinget er fremmet flere ganger tidligere, senest i Dokument 8:2 S (2023–2024) og Dokument 8:11 S (2023–2024), uten at disse har fått flertall i Stortinget.

Presidentskapet ser det som positivt med oppmerksomhet om lobbyvirksomhet og potensielle interessekonflikter, både knyttet til regjeringen og Stortinget. Dette kan bidra til å bevisstgjøre regjeringen og representantene på de ulike etiske dilemmaer som kontakten med ulike interessegrupper kan medføre. Et godt samspill mellom beslutningstakerne og dem beslutningene angår, er viktig i et levende demokrati, og møter mellom politikere og personer som ønsker å påvirke politiske beslutninger, såkalte lobbyister, er helt legitimt. Det er samtidig viktig at slik påvirkning gjøres på en måte som sikrer tilliten til systemet og beslutningsprosessene.

Presidentskapets flertall kan ikke se at forslagene knyttet til utredning av lobbyistregister for dem som oppsøker Stortinget og Stortingets representanter stiller seg i et vesentlig annet lys enn forrige gang Stortinget tok stilling til dem. Flertallet mener derfor at Dokument 8:241 S (2024–2025) punkt 2 ikke bør vedtas.

Presidentskapet viser til at Stortinget har tatt flere grep for å legge til rette for åpenhet, og viser til endringene i adgangsreglementet for Stortinget som trådte i kraft 1. oktober 2023. Endringene innebærer at tidligere stortingsrepresentanter nå må undertegne en erklæring for å få utstedt adgangskort til Stortinget, hvor det framgår at adgangskortet ikke skal benyttes til politisk påvirkningsarbeid. Dersom formålet med besøket er politisk påvirkningsarbeid, skal den tidligere stortingsrepresentanten registrere seg i Stortingets besøkssystem i resepsjonen.

Presidentskapet viser også til at det i januar 2024 ble vedtatt endringer i Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, jf. Innst. 140 S (2023–2024). De vedtatte endringene, som trådte i kraft 1. mars 2024, har som formål å øke åpenheten om representantenes verv og økonomiske

interesser, og på denne måten sørge for mer oppdatert og tilgjengelig informasjon.

Etter presidentskapets syn vil disse endringene bidra til å bevisstgjøre representantene ytterligere på hvilke forhold som har betydning når vedkommende tar stilling i saker som er til behandling i Stortinget. Endringene vil også bidra til større grad av åpenhet om alle forhold ved stortingsrepresentantenes særskilte eierinteresser og verv som kan ha offentlig interesse.

Presidentskapet viser også til at Stortingets presidentskap denne våren legger frem innstilling om oppfølging av Dokument 21 (2023–2024) Rapport fra utvalget til å gjennomgå Stortingets innsynsregler. Utvalget har gjort en helhetlig gjennomgang av hvilke regler som skal gjelde for åpenhet om Stortingets dokumenter.

Femte visepresident, Ingrid Fiskaa, mener at endringene i adgangsreglementet, der tidligere representanter nå må undertegne en erklæring om å ikke bruke adgangskortet til politisk påvirkningsarbeid, er et steg i retning mer åpenhet om lobbyvirksomheten. Samtidig mener dette medlem at det er behov for mer åpenhet. En registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget og representantene for å påvirke saker til behandling, vil være et naturlig neste steg for å sikre en større grad av innsyn og åpenhet. Dette medlem viser til det eksisterende besøksregisteret for alle som besøker Stortinget, og mener åpenhet rundt dette besøksregisteret når det gjelder lobbyvirksomheten, vil være en praktisk løsning for å få ordningen på plass.

Dette medlem understreker at ressursene til å drive påvirkningsarbeid er skeivt fordelt, og at utstrakt lobbyisme derfor gir mer makt til økonomisk sterke og velorganiserte aktører på bekostning av andre. Mer innsyn vil kunne øke tilliten og dermed styrke demokratiet.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber Stortingets presidentskap utrede og legge frem forslag til hvordan en registreringsordning for lobbyister som oppsøker Stortinget for å påvirke forberedelsen eller avgjørelsen i en sak, kan innføres gjennom endringer i Stortingets forretningsorden.»

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg med mandat til å utrede hvordan et lobbyistregister hjemlet i åpenhetsloven eller annen egnet lov kan innføres, og på bakgrunn av utvalgets arbeid komme tilbake til Stortinget med lovforslag om innføring av et slikt register. Forslaget må inneholde registrerings- og innrapporteringsplikt for lobbyister som bedriver påvirkningsarbeid overfor stortingsrepresentanter, Statsministerens kontor eller den politiske ledelsen i departementene, og åpne for at forvaltningen har adgang til å ilegge sanksjoner ved brudd på reglementet.»

Punkt 3 i Dokument 8:241 S (2024–2025) er forslag om at regjeringen anmodes om å fremme forslag om å endre lov om registrering av regjeringsmedlemmers, statssekretærers og politiske rådgiveres verv og økonomiske interesser slik at tidligere oppdragsgivere samt innholdet i oppdraget skal oppgis. Dette forslaget er en oppfølging av et anmodningsvedtak fra 27. november 2018, hvor regjeringen ble bedt om å utrede og sende på høring forslag om endring i lov om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser, jf. Dokument 8:108 LS (2017–2018), Innst. 54 L (2018–2019) og løse forslag til saken, forslag nr. 2 fra Morten Wold og Tone Wilhelmsen Trøen.

Presidentskapet viser til at kommunal- og distriktsministeren i sin uttalelse til forslaget i punkt 3 fremholder at den daværende regjering høsten 2019 nedsatte en arbeidsgruppe som skulle vurdere konsekvensene av lovforslaget i Representantforslag 108 LS (2017–2018). Kommunal- og distriktsministeren viser videre til svar på skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Seher Aydar høsten 2024, der digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne O. Tung opplyste at Kommunal- og distriktsdepartementet hadde innholdet i rapporten til vurdering som del av et større arbeid med å vurdere endringer i lov 30. november 2012 nr. 70 om registrering av regjeringsmedlemmers, statssekretærers og politiske rådgiveres verv og økonomiske interesser, og at et høringsnotat etter planen skulle være klart innen utløpet av 2024. Kommunal- og distriktsministeren opplyser at arbeidet med høringsnotatet er forsinket, og at departementet tar sikte på at høringsnotatet vil bli ferdigstilt i løpet av 2025.

Presidentskapets flertall finner på denne bakgrunn ikke å kunne støtte anmodningsforslaget til regjeringen om å fremme forslag om å endre lov om registrering av regjeringsmedlemmers, statssekretærers og politiske rådgiveres verv og økonomiske interesser.

Femte visepresident, Ingrid Fiskaa, er enig i at det på denne bakgrunnen ikke bør vedtas et anmodningsforslag til regjeringen nå om å fremme forslag om å endre lov om registrering av regjeringsmedlemmers, statssekretærers og politiske rådgiveres verv og økonomiske interesser. Dette medlem vil likevel påpeke at arbeidet har tatt lang tid, og ser fram til at hø-

ringsnotatet blir lagt fram i løpet av 2025 slik departementet tar sikte på, uten ytterligere forsinkelser. Målet må fremdeles være at tidligere oppdragsgivere samt innholdet i oppdraget skal oppgis, som et bidrag til mer åpenhet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra femte visepresident, Ingrid Fiskaa:

Forslag 1

Stortinget ber Stortingets presidentskap utrede og legge frem forslag til hvordan en registreringsordning for lobbyister som oppsøker Stortinget for å påvirke forberedelsen eller avgjørelsen i en sak, kan innføres gjennom endringer i Stortingets forretningsorden.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg med mandat til å utrede hvordan et lobbyistregister hjemlet i åpenhetsloven eller annen egnet lov kan innføres, og på bakgrunn av utvalgets arbeid komme tilbake til Stortinget med lovforslag om innføring av et slikt register. Forslaget må inneholde registrerings- og innrapporteringsplikt for lobbyister som bedriver påvirkningsarbeid overfor stortingsrepresentanter, Statsministerens kontor eller den politiske ledelsen i departementene, og åpne for at forvaltningen har adgang til å illegge sanksjoner ved brudd på reglementet.

Presidentskapets tilråding

Tilrådingen fremmes av presidentskapets flertall, alle unntatt femte visepresident Ingrid Fiskaa.

Presidentskapet viser til ovenstående og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:241 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Seher Aydar og Tobias Drevland Lund om innføring av lobbyistregister på Stortinget – vedtas ikke.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 28. mai 2025

Masud Gharahkhani

Svein Harberg

Nils T. Bjørke

Morten Wold

Kari Henriksen

Ingrid Fiskaa

